

KARTA PRACY I LO (po gimnazjum) WOS

Prawo wyborcze jest jednym z najważniejszych praw obywatelskich we współczesnych państwach demokratycznych. Demokracja przedstawicielska, która stała się symbolem najlepszego systemu politycznego, powinna opierać się właśnie na dobrze przygotowanych parlamentarzystach czy radnych, którzy swoją pracę traktują jako działania dla dobra publicznego. Natomiast każdy obywatel, mając prawo wyboru przedstawicieli, powinien równie świadomie głosować. Oddanie głosu to obywatelski obowiązek, świadczący o dojrzałości i odpowiedzialności za państwo.

W tym tygodniu zapoznasz się z tematem: *Idziemy na wybory. Proces wyborczy*. Przeanalizuj poniższe zagadnienia i wykonaj polecenia. Powodzenia.

Temat: *Idziemy na wybory. Proces wyborczy.*

Co powinieneś/powinnaś umieć po dzisiejszej lekcji:

- rozumieć znaczenie pojęć: *suwerenność narodu, demokracja pośrednia, demokracja bezpośrednia, prawo wyborcze, Kodeks wyborczy, czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, referendum, uczestnictwo polityczne,*
- wskazywać różnice między demokracją pośrednią a bezpośrednią,
- wyjaśniać rolę wyborów w państwie demokratycznym,
- określać cenzus wyborczy obowiązujący w Polsce,
- wymieniać przymiotniki wyborcze,
- przedstawiać formy partycypacji obywateli w życiu politycznym państwa,
- charakteryzować zasady przeprowadzania wyborów w Polsce,
- określać reguły głosowania poza miejscem zamieszkania,
- wymieniać rodzaje referendów przyjęte w prawodawstwie polskim,
- omawiać zasady przeprowadzania referendów lokalnych i ogólnokrajowych.

1. Przeczytaj temat w podręczniku Nowa Era, Proces wyborczy s. 14-19 (lub inny podręcznik do wos-u).
2. Zwróć uwagę na zagadnienia:
  - Relacja władza- obywatel.
  - Formy sprawowania władzy przez obywateli.
  - Prawo wyborcze.
  - Cenzus wyborczy.
  - Przymiotniki wyborcze.
  - Głosowanie poza miejscem zamieszkania.
  - Referendum: ogólnokrajowe, lokalne.
3. Jeśli nie masz dostępu do podręcznika zapoznaj się z poniższymi materiałami.

<https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/PRAWO%20KONSTYTUCYJNE-PRAWO%20WYBORCZE.pdf>

<https://www.e-historia.com.pl/17-notatki-z-historii/notatki-z-wiedzy-o-spoleczenstwie-dla-liceum-zakres-podstawowy/561-4-4-wybory>

<https://slideplayer.pl/slide/806156/>

Po 1989 roku wybory w Polsce odbywały się na podstawie wielu ordynacji wyborczych (ustaw regulujących organizację wyborów), określających zasady wyborów parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych, a od 2004 roku także europejskich. W 2010 roku Sejm podjął pracę nad jednolitym aktem prawnym – **Kodeksem wyborczym** – który miał ujedynolnić zasady przeprowadzanych w Polsce elekcji. Ustawa została uchwalona 5 stycznia 2011 roku. Reguluje przepisy dotyczące głosowania w wyborach parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych i do Parlamentu Europejskiego. W kodeksie wyborczym wyjaśniono zasady głosowania, sposoby liczenia głosów oraz przepisy o warunkach i instytucjach uznających ważność wyborów i przepisy karne za przestępstwa popełnione przeciwko wyborom. Ponadto ujedynolicono też godziny głosowania – lokale wyborcze są zawsze otwarte między godziną 7.00 a 21.00. Głosowanie zawsze odbywa się w dniu wolnym od pracy.

Wraz z wejściem w życie Kodeksu wyborczego przestały obowiązywać wszelkie inne ordynacje wyborcze, według których wcześniej odbywały się elekcje. Nowością wprowadzoną przez wspomniany Kodeks jest możliwość głosowania przez pełnomocnika dla obywateli, którzy ukończyli 75 lat oraz prawo do głosowania korespondencyjnego.

Wzór koperty na pakiet wyborczy

(miejsce na pieczęć nagłówkową urzędu gminy lub konsula)	Przesyłka zwolniona z opłaty pocztowej na podstawie art. 53k § 3 Kodeksu wyborczego (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.)**
PRZESYŁKA WYBORCZA *	
..... (adres wyborcy)	

* umieszcza się w głosowaniu korespondencyjnym w kraju

** umieszczenie informacji nie jest konieczne w przypadku doręczenia do wyborcy pakietu wyborczego przez upoważnionego pracownika urzędu gminy oraz w przypadku gdy wyborca zadeklarował osobisty odbiór pakietu wyborczego

Kodeks określił również bardzo precyzyjne zasady finansowania kampanii wyborczych oraz sposób rozliczania dochodów i wydatków poniesionych na ich prowadzenie. Pierwszą elekcją, która została przeprowadzona zgodnie z zasadami Kodeksu wyborczego, były wybory parlamentarne w 2011 roku.

- Zasady wyborów

Przymiotniki, które określają zasady przeprowadzenia wyborów:

- **powszechne** – jedynym ograniczeniem w prawie do głosowania w elekcjach jest cenzus wieku. Jego pozostawienie oznacza, że prawodawca oczekuje od obywateli świadomych decyzji w wyborze przedstawicieli. Natomiast od przedstawicieli - wykształcenia i doświadczenia życiowego, które daje szansę na lepsze przygotowanie do odpowiedzialnego decydowania o życiu innych obywateli państwa i Europy.
- **równe** – głos oddany przez każdego obywatela powinien być tak samo ważny. Nakłada to również na ustawodawcę konieczność adekwatnego podziału państwa na okręgi wyborcze.
- **bezpośrednie** – obywatel bezpośrednio głosuje na swojego przedstawiciela (parlamentarzystę, radnego, prezydenta).
- **głosowanie tajne** – organizatorzy wyborów reprezentujący państwo mają obowiązek zapewnić wyborcy całkowitą anonimowość w akcie głosowania. Dlatego ustawia się kabiny, a karty wyborcze są anonimowe.
- **proporcjonalne** – obywatel w akcie głosowania wybiera komitet wyborczy, z którego programem się identyfikuje. W wypadku polskiego prawa wyborczego możliwe (konieczne) jest też wskazanie konkretnego kandydata w ramach wybranego komitetu.

Zasady czynnego prawa wyborczego

Prawo do wybierania swoich przedstawicieli przysługuje obywatelom polskim. W wyborach do samorządu terytorialnego i wyborach do Parlamentu Europejskiego także obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej stale zamieszkujących terytorium Polski.

Warunkiem koniecznym jest ukończenie **18 lat**.

Zasady biernego prawa wyborczego. Cenzus wieku uprawniający do kandydowania:

- do rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa - **18 lat**;
- do Sejmu i do Parlamentu Europejskiego - **21 lat**;
- na wójta, burmistrza, prezydenta miasta - **25 lat**;
- do Senatu - **30 lat**;
- na Prezydenta RP - **35 lat**.

• Techniczne aspekty aktu głosowania

Stawiając znak X na karcie wyborczej pamiętaj, że w ten sposób wybierasz osoby, którym dajesz prawo do rządzenia w twoim imieniu.

Akt głosowania, zgodnie z polskim prawem wyborczym i zasadami demokracji, jest jednym z najważniejszych elementów uczestnictwa obywateli w życiu publicznym. Daje możliwość wyboru swoich przedstawicieli, którzy najlepiej będą reprezentować interesy obywateli i państwa. Dlatego powinna to być decyzja przemyślana i odpowiedzialna.

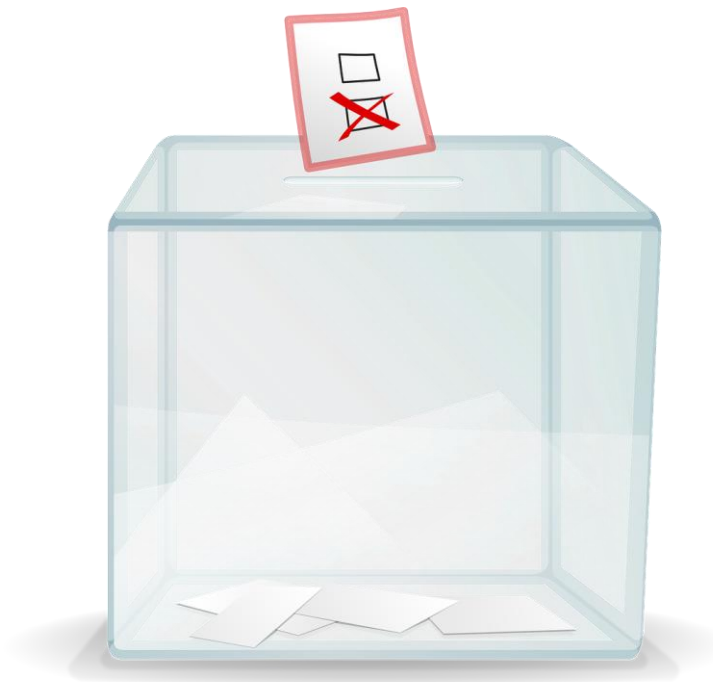
W zależności od elekcji, zaznaczamy znak X na jednej lub kilku kartach wyborczych.

Wybory prezydenckie	Jeden znak X na karcie wyborczej przy nazwisku wybranego kandydata
Wybory do parlamentu	Dwie listy wyborcze, jedna do Sejmu, druga do Senatu. Lista do Sejmu: bez względu na formę karty do głosowania (płachta, książeczka) zaznaczamy jeden znak X, wybierając komitet wyborczy i na jego liście wybieramy kandydata. Na liście do Senatu (jednomandatowe okręgi wyborcze) zaznaczamy znak X przy nazwisku wybranego kandydata.
Wybory samorządowe	W tych wyborach dostajemy 4 (w miastach na prawach powiatu 3) karty wyborcze o różnych kolorach. <ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsza to karta do głosowania na wójta (burmistrza, prezydenta) - stawiamy jeden znak X przy wybranym nazwisku kandydata. 2. Druga to karta do rady gminy (okręgi jednomandatowe) - wpisujemy jeden znak X przy nazwisku wybranego kandydata. 3. Trzecia to karta do rady powiatu (wybory proporcjonalne) - zaznaczamy jeden znak X. Wybieramy komitet wyborczy i na jego liście głosujemy na wybranego kandydata. Tak samo wybieramy radnych do rady miasta na prawach powiatu. 4. Czwarta karta jest do sejmiku województwa (wybory proporcjonalne) - stawiamy jeden znak X. Wybieramy komitet wyborczy i na liście wybranego komitetu zaznaczmy wybranego kandydata.
Wybory do Parlamentu Europejskiego	Zaznaczamy jeden znak X, bez względu na formę karty wyborczej (płachta, książeczka). Wybieramy komitet wyborczy i na jego liście zaznaczmy wybranego kandydata.

• Zasady głosowania przez pełnomocnika

W Kodeksie wyborczym wprowadzono **prawo głosowania przez pełnomocnika**. Z prawa tego mogą korzystać wyborcy, którzy najpóźniej w dniu głosowania ukończą 75 lat albo posiadają orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w tym także wyborcy mający właściwe orzeczenie organu rentowego. Oznacza to, że prawo do głosowania przez pełnomocnika mają wszyscy obywatele polscy, którzy z różnych powodów mogą mieć problem z dostaniem się do lokalu wyborczego, a powodowani obywatelskim obowiązkiem chcą uczestniczyć w elekcji. We wcześniejszych rozwiązaniach prawnych konieczne było osobiste udanie się do lokalu wyborczego, który nie zawsze był przystosowany dla osób niepełnosprawnych.

Pełnomocnikiem może być osoba wpisana do rejestru wyborców w tej samej gminie, co udzielający pełnomocnictwa. Pełnomocnictwo do głosowania można przyjąć od dwóch osób, pod warunkiem że przynajmniej jedna z nich jest krewną lub na przykład powinowatą. Pełnomocnikiem nie może być osoba wchodząca w skład komisji wyborczej właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa. Pełnomocnikami nie mogą być również mężowie zaufania i kandydaci startujący w danych wyborach.

Akt pełnomocnictwa do głosowania sporządza się przed wójtem lub upoważnionym przez niego pracownikiem urzędu. Sporządza się go na wniosek wyborcy, wniesiony do wójta (burmistrza, prezydenta) gminy, w której wyborca jest wpisany do rejestru wyborców, najpóźniej 10 dni przed dniem wyborów. Wniosek powinien zawierać: nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL oraz adres zamieszkania zarówno wyborcy, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania, a także wyraźne oznaczenie wyborów, których dotyczy pełnomocnictwo do głosowania.

Prawo głosowania przez pełnomocnika nie przysługuje wyborcom:

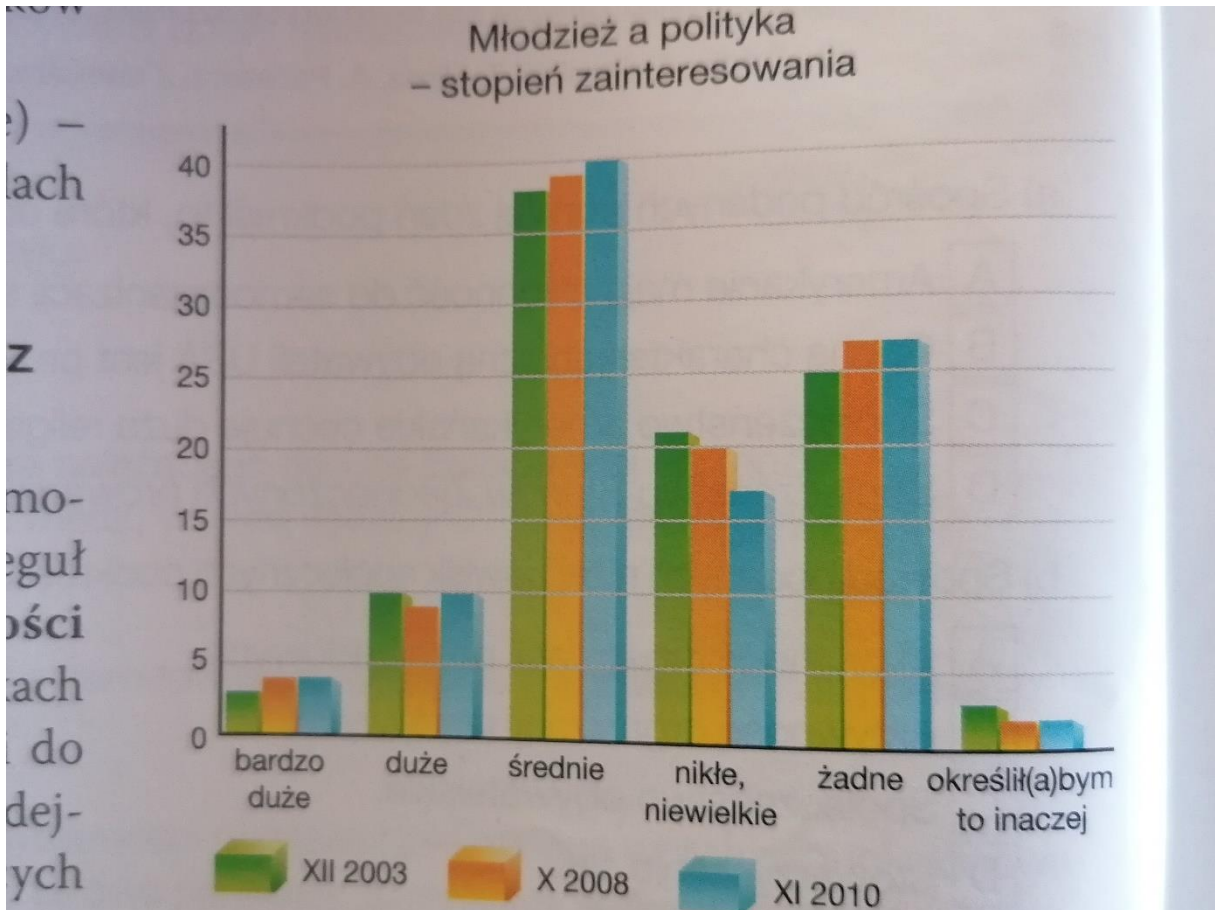
- przebywającym w zakładach opieki zdrowotnej;

- będącym w domach opieki społecznej;
- osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych;
- głosującym korespondencyjnie.

4. Wykonaj zadania.

Zadanie 1. Czy młodzi ludzie interesują się polityką? Odpowiedz na to pytanie na podstawie analizy poniższego wykresu. Uzasadnij swoje zdanie, wykorzystując wskaźniki z badania opinii publicznej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. Przeczytaj tekst źródłowy, a następnie wykonaj polecenia.

Nasza cywilizacja dotychczas nie wypracowała jednego, optymalnego, uniwersalnego systemu politycznego. Dobry system polityczny to taki, który uwzględni lokalne warunki: świadomość obywatelską, tradycję religijną i polityczną, poziom kultury etc. Jedynym kryterium oceny porównawczej jest minimalizacja wad, jakie zastosowanie konkretnego systemu politycznego może w danej sytuacji powodować. W naszym kręgu kulturowym przyjęto, że najmniej wad ma system demokratyczny. Występuje on w dwu istotnie różnych odmianach demokracji bezpośredniej i pośredniej. Zastanówmy się, która z nich byłaby korzystniejsza w naszym kraju. Porównajmy ich zalety i wady.

Demokracja pośrednia. Podstawową wadą tego systemu jest nadmierna władza liderów ugrupowań partyjnych nad szeregowymi „przedstawicielami ludu” w ich partii. Liderzy partii decydują o rozdziale funkcji i stanowisk. [...] Dla liderów partyjnych liczy się dobro ugrupowania i osobisty sukces polityczny. Dobro całego kraju często nie ma żadnego znaczenia. Wyborcy pomiędzy kolejnymi wyborami mają minimalny wpływ na poczynania swoich przedstawicieli. [...] W demokracji pośredniej rola wyborcy ogranicza się do wskazania raz na cztery czy pięć lat partii, która ma przejąć władzę i wziąć na siebie odpowiedzialność za państwo. [...] Gdy tak się dzieje, gdy rządzą partie, wówczas obywatele tracą realne poczucie wpływu na życie publiczne. Wycofują się z polityki i zaczynają traktować ją za coś sobie obcego i wrogiego, albo też wobec polityków wysuwają nierealistyczne żądania. [...]

Demokracja bezpośrednia – to pierwowzór wszystkich odmian demokracji. Jej naczelną zasadą jest podejmowanie najważniejszych i kontrowersyjnych decyzji dotyczących spraw publicznych poprzez powszechne głosowanie. [...] Za demokracją bezpośrednią uznaje się aktualne również system demokracji przedstawicielskiej, w której obywatele mają realne prawo weta i inicjatywy ustawodawczej. [...] Demokracja bezpośrednia wychowuje obywateli, kształci ludzi odpowiedzialnych, zdolnych do współdziałania, samoorganizowania się. Wychowuje aktywnych obywateli, czyni wolność dostępną ludowi [...]. Pogłębia obywatelskie kompetencje i sprawia, że głosują oraz działają racjonalnie.

Źródło: http://www.wiadomosci24.pl/artukul/wyberzmy_mniejsze_zlo_czyli_lepsza_demokracje_13600.html

A. Wypisz z tekstu argumenty uzasadniające negatywną ocenę jego autora dotyczącą demokracji pośredniej.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

B. Przytocz użyte w wypowiedzi argumenty uzasadniające pozytywną ocenę demokracji bezpośredniej.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 3. Wyjaśnij, dlaczego w polskim prawie wyborczym obowiązują różne cenzusy wieku.

.....
.....

.....
.....
.....
.....

Zadanie 4. Opisz proces uzyskania przez obywatela zaświadczenia o prawie do głosowania poza miejscem zamieszkania. Podaj wymogi, które należy spełnić, aby otrzymać taki dokument.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 5. Do każdego rodzaju wyborów dopisz stosowane w nich zasady wyborcze. Odpowiedzi wybierz spośród: powszechność, równość, bezpośredniość, proporcjonalność, tajność głosowania. W punkcie A i B niektóre zasady mogą się powtarzać.

A. wybory do Sejmu i Senatu RP

.....
.....

B. wybory Prezydenta RP

.....
.....

Zadanie 6. Zaznacz właściwe zakończenia zdania.

Z wnioskiem o przeprowadzenie referendum gminnego może wystąpić

A	wójt, burmistrz lub prezydent miasta.
B	organ stanowiący gminy (rada).
C	grupa co najmniej 5% mieszkańców gminy.
D	grupa co najmniej 15% mieszkańców gminy.

W razie jakichkolwiek pytań służą radą i wsparciem: beata.trochonowicz@szkolaprzyszpitalna.pl

Rozwiązane ćwiczenia, karty pracy, odpowiedzi itp. podpisane imieniem i nazwiskiem (zaznaczając oddział szpitalny) proszę przysyłać również na podany powyżej adres email

